

Nieuwsbrief

Nummer 3 – maart 2005

Inhoud

Bodem en Bemesting	1
<i>Handboek Mest & Compost</i>	1
<i>Wortelmilieu</i>	1
<i>Bodemleven</i>	1
<i>Bacteriedominant of schimmeldominant</i>	2
<i>Compost</i>	2
<i>Dierlijke mest</i>	2
<i>Bijbemesting</i>	3
Gewasbeschermingsplan	4
Strategische inrichting van akkerranden	4
Tip uit de praktijk (familie Kliphuis)	4
Matig bezochte themadag in Limburg	4
Opzet en inrichting van de website	4
Nieuwe snijbloemen campagne	4
Cursus Huisverkoop	5
Productwerkgroep sierteelt	5
Opendagen op 25 en 26 juni 2005	5
Oproep tot lidmaatschap Biosfeer	5
Agenda	5

Bodem en Bemesting

De Biosfeer bijeenkomst op 16 februari stond in het teken van bemesting in biologische sierteelt. Uit de discussie over het onderwerp bleek dat siertelers vaak speciale eisen stellen aan de sturing van het gewas, zo kan er door een extra stikstofgift een groeisput worden geïnduceerd. Welke mogelijkheden zijn er en welke meststoffen zijn hiervoor geschikt. Hieronder wat aandachtspunten voor bemesting.

Handboek Mest & Compost

Naar bodem en bemesting in de biologische landbouw is al veel onderzoek verricht, de kennis hieruit is niet eenvoudig te ontsluiten voor de praktisch ingestelde boer of tuinder. Informatie over de relatie bodem/bemesting en eigenschappen van meststoffen zijn gebundeld in het Handboek Mest & Compost (uitgave LBI LD 8). Het Handboek is te bestellen bij het Louis Bolk Instituut 0343-523860 of info@louisbolk.nl.

Wortelmilieu

Hoe intensiever de teelten zijn, hoe hoger de eisen die aan de bodem worden gesteld. Planten moeten

goed kunnen wortelen en hiervoor dient de teler de omstandigheden te creëren. Goede ontwatering (aërobe omstandigheden) en losse structuur vormen de basis, dit wordt bevorderd door het bodemleven te verzorgen met organische stof.

De bodemstructuur kunt u beoordelen door met een spade een kluit grond uit te steken. Door deze kluit op een verhoging te zetten, kan deze met het oog op structurelementen worden beoordeeld.

In grote lijnen zijn structurelementen terug te voeren op drie basistypen nl. kruimels, afgeronde blokkige vormen en scherp blokkige vormen. Verdichte scherpblokkige elementen zijn vaak niet doorwortelbaar en belemmeren de groei. Wanneer er in de bovengrond een aandeel van meer dan 25% scherpblokkige elementen aanwezig is, wordt naar verwachting de beworteling van de gewassen geremd.

Bodemleven

Bodemleven zorgt voor een los kruimige teeltlaag. Er zijn meerdere groepen organismen actief:

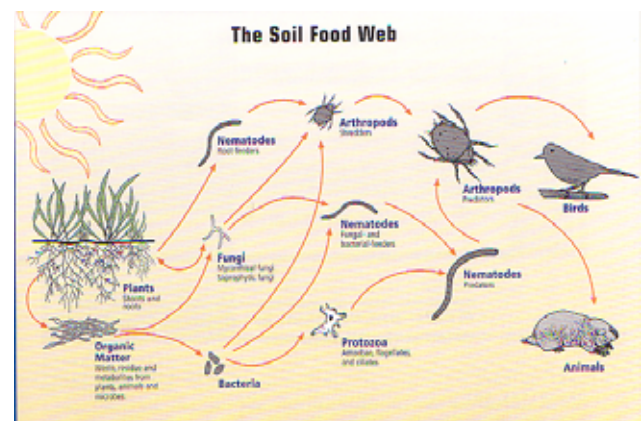
Microflora:

bacteriën, actinomyceten, schimmels en algen.

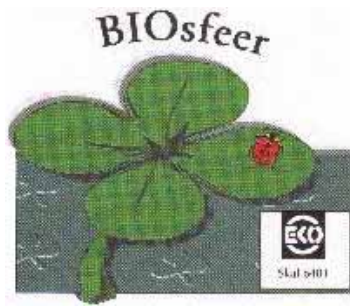
Fauna:

protozoën, nematoden, springstaarten, mijten, duizendpoten, insecten, spinnen en regenwormen.

De laatste trekt ook mollen aan die we weer liever kwijt dan rijk zijn.



Afbeelding soil foodweb



Binnen Biokas is gekeken naar het aanwezige bodemleven in kasgrond en invloed van stomen hierop. Het bodemleven kent een zekere opbouw, ciliaten, amoeben en flagellaten zijn eencelligen die in de voedselketen boven schimmels en bacteriën staan. Doordat zij schimmels en bacteriën eten die eiwitten (stikstof) bevatten, maken zij uiteindelijk de stikstof voor de plant beschikbaar. Deze eencelligen kunnen mogelijk door competitie en selectieve predatie een rol spelen tegen bacterie- en schimmelinfecties van planten. Uit metingen in diverse proefvelden blijkt dat direct na stomen het aantal soorten schimmels en bacteriën sterk is afgenomen. Hoewel er na stomen herstel optreedt, worden na een half jaar minder soorten terug gevonden. In de ongestoomde velden komen hogere aantallen duizendpoten, loopkevers en amoeben voor. Dit wijst erop de organismen hoger in de voedselketen langer tijd nodig hebben om te herstellen na stomen.

Het bodemleven wordt bevorderd door aanvoer van organische stof in de vorm van plantaardige en/of dierlijke mest.

Bacteriedominant of schimmeldominant

Afhankelijk van het gewas streeft de teler naar meer of minder bacterie- dan wel schimmeldominantie in de bodem. In de boomkwekerij en aardbeienteelt streeft men naar schimmeldominantie en in groenteteelt (vers) meer naar bacteriedominantie. Omdat bloemen meer houtachtige structuur hebben, zal schimmeldominantie beter passen.

Bij de gebroeders Verbeek (vruchtgroenten) probeert men de bodem meer schimmeldominant te krijgen door gebruik van plantaardige compost waarin veel hout is verwerkt. Voor het uitrijden worden de grove houtdelen eruit gezeefd. Als neveneffect van grote compost aanvoer (tot 200 ton per ha) nam ook de populatie miljoenpoten sterk toe in de kassen.

Compost

Compost is er in vele soorten verkrijgbaar, deze heeft vooral een functie voor het bodemleven en daarmee opbouw van humus en organische stof in de bodem. Bij Verbeek en Van Iersel (Blauwe Kei) past men de CMC methode toe. Dit is een intensieve compostering waarbij de temperatuur, vochtgehalte en CO₂ nauwkeurig worden gevolgd. Veelvuldig omzetten resulteert in snelle vertering en opbouw van humuscompost. Aan deze humus-compost hangt wel een prijskaartje van ca. €55,- per kuub.

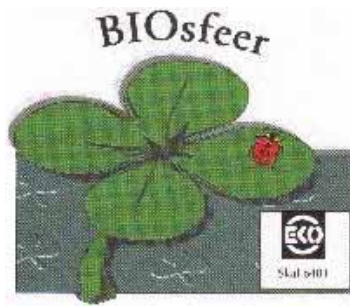
Naast humuscompost zijn er vele andere plantaardige composten verkrijgbaar. De kwaliteit ervan is sterk afhankelijk van de gebruikte grondstoffen en het compostingsproces. Wees daarom kritisch bij de keuze van compost (zwarte grond), er is een groot verschil tussen goed verteerde compost en een hoop groenafval. Beoordelen van compost doe je vooral met je handen en je neus: goede compost plakt een beetje en ruikt naar bosgrond.

Daarnaast is het mogelijk gebruik te maken van chroma's, de interpretatie hiervan vraagt echter de nodige scholing. Tijdens de bijeenkomst bij Hans Cuppen gaf Roelf Havinga van Team Ecosys een uitgebreide toelichting. De sheets zijn verkrijgbaar bij Leen Janmaat ljanmaat@dlv.nl.

Dierlijke mest

De aanvoer van dierlijke mest is gelimiteerd, er mag maximaal 170 kg N per ha per jaar worden uitgereden. Tot 135 kg N mag deze mest afkomstig van reguliere veehouderijbedrijven, echter niet uit intensieve veehouderij. Hierboven is aanvoer van biologische mest verplicht. Via de biobank www.platformbiologica.nl/biobank/ wordt biologische dierlijke mest aangeboden.

De keuze van de meststof wordt bepaald door de samenstelling, kwaliteit (onkruidzaden) en de prijs van de mest. Voor intensieve teelten heeft verteerde mest de voorkeur boven verse (drijf)mest. Neem bij voorkeur dierlijke mest af van bedrijven die u kent, neem de moeite om het bedrijf te bezoeken en bekijk hoe de dieren worden gehouden en de mest ligt opgeslagen. Sluit de aanwezigheid van onkruidzaden in de mest zoveel mogelijk uit, dit geeft aanzienlijke besparing op wederarbeid.



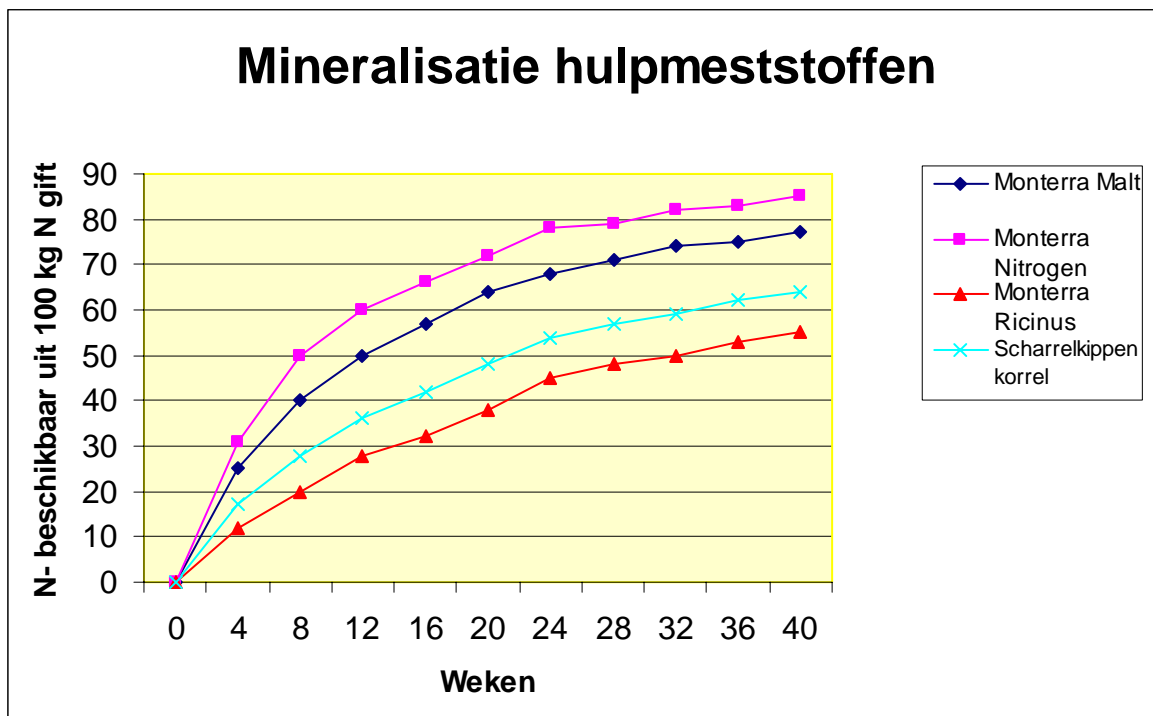
Bijbemesting

Hoewel mest-compost de basis vormen van de bemestingsstrategie, zijn sturingsmiddelen noodzakelijk. Dit gaat meestal over stikstof, maar ook kalium, magnesium en sporenelementen kunnen tijdens de teelt worden aangevuld.

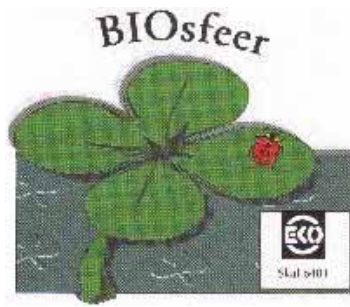
In de vollegrond groenteteelt zijn afgelopen jaar (2004) bemestingsproeven in prei uitgevoerd. Als bijbemesting zijn gebruikt: runderdrijfmest, varkensdrijfmest en vinassekali. Uit de veldbeoordeling kwamen varkensmest en vinassekali goed uit de bus. Na weging kwam vinassekali toch het best tevoorschijn. Probleem met vinassekali is de toediening in het gewas tijdens het groeiseizoen. Vinasse wordt veelal ingezet als kalimeststof, maar de aanwezige stikstof (3,8% N) komt snel vrij voor het gewas. Als bijmeststof wordt vinasse aangemengd met water. Volgens leverancier Vlamings is Vinasse kali via de regenleiding te doseren. Wel dient dan goed nagespeld te worden.

In de intensievere teelten worden hulpmeststoffen zoals bloedmeel, verenmeel en maltaflor gebruikt als bijbemesting. Per kilo N is verenmeel nog het goedkoopst (zie Nieuwsbrief nr.2), maar afhankelijk van de behoefte aan andere mineralen kunt u kiezen voor samengestelde meststoffen op basis van dierlijke- en/of plantaardige oorsprong. Het aandeel N uit dierlijke mest valt wel binnen de 170 / 135 kg N norm. Het gebruik van bloedmeel en beendermeel staat, vanwege de herkomst, ter discussie. Mogelijk gaan deze meststoffen verdwijnen uit de bijlage van toegestane meststoffen in de biologische teelt.

Voor de bloemeteelt is de snelheid van mineralisatie en vrijkomen van N van belang. Dit verschilt per meststof. In onderstaande grafiek zijn enkele meststoffen vergeleken. Uit het overzicht blijkt dat Monterra Nitrogen het snelst stikstof vrijgeeft. Voor de vollegrond komt ook Vinasse in aanmerking de aanwezige stikstof komt snel vrij uit deze kalimeststof.



De presentatie van Jelle Gerstel van Vlamings over organische meststoffen voor biologische teelt is verkrijgbaar bij Leen Janmaat / l.janmaat@dlv.nl.



Gewasbeschermingsplan

Per 1 januari 2005 is de Algemene Maatregel van Bestuur Geïntegreerde Gewasbescherming van kracht. Doel is dat telers de gewas-bescherming op hun bedrijf zodanig uitvoeren dat daarmee de milieubelasting wordt teruggedrongen. Om dit te bereiken zijn telers verplicht vanaf 1 januari 2005 een gewas-beschermingsplan op te stellen en een logboek bij te houden. Zij moeten het op het bedrijf beschikbaar hebben. In de regeling is echter een uitzondering gemaakt voor biologische bedrijven.

Bedrijven die biologisch telen zoals omschreven in het Landbouwkwaliteitsbesluit biologische productie methoden zijn vrijgesteld van de nieuwe eisen in de AMvB.

Strategische inrichting van akkerranden

Afgelopen jaren is er door PPO en NIOO onderzoek verricht naar het effect van bloemstroken langs de percelen (akkerranden) op de ontwikkeling van natuurlijke plaagbestrijders. Sluipwespen, zweef- en gaasvliegen leggen eitjes in gastdieren (luizen, rupsen, e.a.). Voor overleving en voorplanting van volwassen vrouwtjes is voedsel nodig. Sluipwespen eten nectar en stuifmeel van bloemen, maar niet alle soorten zijn geschikt hiervoor. De geschiktheid van de bloemsoort hangt af van:

1. Aantrekkingskracht op de natuurlijke bestrijder;
2. Bereikbaarheid van de voedselbron;
3. Geen voedselbron voor plaag zelf.

Door meer inzicht te verkrijgen in de relatie tussen bloemsoort en stimulering van natuurlijke vijanden kan de teler een geschikt mengsel zaaien in de akkerranden. Belangrijk is dat gedurende het seizoen bloemen aanwezig zijn. Dit kan door herhaald zaaien of door zaaien van mengsels waarbij soorten elkaar opvolgen in bloei. Dit jaar worden de relaties en effecten in meerdere gewassen (tarwe/luis en kool/luis) in een afgebakend gebied in de Hoekse Waard nader in kaart gebracht. Wellicht weten we over enkele jaren wat de meest slimme bloemenmengsels zijn.

Tip uit de praktijk (familie Kliphuis)

Tijdens de Biosfeer vergadering werd een goede suggestie gedaan voor het verbeteren van stekresultaten. De beworteling van stekmateriaal wordt bevorderd door het water waarin wilgentakken hebben geworteld te gebruiken direct na het stekken. In het water is een natuurlijk hormoon aanwezig dat het uitlopen van stekmateriaal stimuleert.

Matig bezochte themadag in Limburg

Deze uitstekend verzorgde dag had een betere opkomst verdiend. Echter door vakanties en tijdgebrek waren diverse telers verhinderd. Een keur van deskundigheid aangaande het onderwerp 'bodem en bemesting' was aanwezig. Overigens de themadag was zeer instructief en leerzaam. In de Agenda staan nieuwe excursies en thema - dagen vermeld, Zet het alvast in je eigen agenda en probeer te komen.

Opzet en inrichting van de website

Ferry en Nancy Kliphuis hebben een mooie Biosfeer website neergezet. Ze hebben nu nog wat tijd om er extra aandacht aan te besteden.

Zij hebben van de collega- Biosfeerleden informatie nodig om de website op een goede manier vorm te geven.

Zoals info over gewassen en mooie foto's van jullie sierteeltproducten.

Maar ook de adressen en producten van diegenen, die op de website een plaats willen hebben (bv voor huis verkoop).

Andere website ideeën zijn welkom, evenals feedback van leden.

De website is er in eerste instantie om onze mooie en schone sierteelt producten te laten zien. We adverteren met onze producten en, indien gewenst, laten we zien waar we ze telen.

Surf eens naar onze site : www.biosfeer.demon.nl !!, maar ook naar die van de Taskforce www.blijebloemen.nl

Nieuwe snijbloemen campagne

In dit geval gaat het om gangbare snijbloemen en is het een campagne van het bloemenbureau Holland. Deze promotie campagne gaat onder de Slogan : 'Gek op bloemen'. Deze slogan gaat 'Bloemen houden van mensen' vervangen, die 30 jaar heeft dienst gedaan.

De belangrijkste doelgroep zijn vrouwen tussen de 25 en 40 jaar (1,2 miljoen). Hun interesse liep terug.



Inhoudelijk leunt de nieuwe bloemencampagne op het 'vriendinnengevoel'. Het wordt groots opgezet. Zit de Taskforce/Bioflora met **blijje bloemen** voor marketing van biologische bloemen op het goede pad? Moeten we ook niet toe naar een meer pakkende slogan? Wie durft een voorzet te doen? Met welke korte boodschap zou jij je bloemen willen verkopen? Gaarne reactie naar de redactie van de nieuwsbrief.

Cursus Huisverkoop

Land & Co is gestart met een cursus huisverkoop in Noord-Holland. De bijeenkomsten vinden plaats in Purmerend. Mocht je de vooraankondiging gemist hebben en toch interesse hebben, dan kan je alsnog instappen in de tweede bijeenkomst op 31 maart. De daaropvolgende bijeenkomsten zijn: 14 en 28 april en 12 mei. Meer info bij Maria van Boxtel. Tel: 0317-350700.

Productwerkgroep sierteelt

Jolanda Kuilboer (ketenmanager Bioflora) en Maaïke Raaymakers (Biologica) zijn bezig met het opzetten van een productwerkgroep voor de biologische sierteelt (valt onder Biologica). Het gaat hierbij om de kasteelt en de vollegrondsteelt van bloemen en bollen. Sierheesters (bv rozen) en potplanten blijven onder de werkgroep boomteelt vallen.

Deze sector werkgroep is volledig gericht op de ontwikkelingen in de sector. Ontwikkelingen die van belang zijn voor alle sectoren en binnen de sector te weinig aandacht krijgen kunnen opgepakt worden door de werkgroep.

De deelnemers van de werkgroep komen deels uit de primaire sector, maar ook de partijen verder in de keten (verwerking/handel) zitten in de werkgroep. Daarnaast zitten in de commissie vertegenwoordigers van onderzoek, voorlichting, maatschappelijke organisaties, marketing en ketenmanagement.

De productwerkgroep houdt zich o.a. bezig met lopend onderzoek, maar adviseert ook over gewenst onderzoek

Opendagen op 25 en 26 juni 2005

De organisatie achter deze biologische opendagen is 'Biologica'. Gemiddeld doen daar zo'n 200 bedrijven aan mee. Belangrijk naar onze subsidiegever: de prov. Noord-Holland toe, is dat we zeker een opendag in Noord-holland organiseren. Maar ook in andere provincies is het organiseren van opendagen bij onze biologische siertelers een welkome promotie voor Biosfeer. De project -

coördinator ondersteunt op meerdere manieren de organisatie van de opendag. Indien ambities: neem contact op met Bert van Blokland

Oproep tot lidmaatschap Biosfeer

Een aantal deelnemers aan de Biosfeer - bijeenkomsten heeft zich opgegeven als lid. Nog niet iedereen heeft dat gedaan. Nogmaals hierbij een uitnodiging om je aan te melden als lid van Biosfeer bij Jan Knook. Degenen, die lid zijn, worden geïnformeerd over elke activiteit van Biosfeer en zullen per kwartaal een nieuwsbrief ontvangen.

Agenda

- 24 mei studiegroep vollegrond sierteelt bij Frans Termorshuizen
- Grietmarkt in Amerongen; hier staan zowel kunstenaars als biologische aanbieders. Je krijgt info via de website: www.grietmarkt.nl
- 22 juni studiegroep vollegrond sierteelt bij Sjors Veldt en Jan Knook
- 5 oktober themadag beheersing onkruid en ziekten & plagen

Redactie: Bert van Blokland en Leen Janmaat